

"Politiker motarbetar inkludering av de som har det sämst ställt"

Sociala insatser som är menade att underlätta social inkludering för de mest utsatta i samhället får inte fokusera på boende och arbete – grundbultar i inkluderingsarbete, skriver *Viktor Vesterberg* lektor vid Linköpings universitet.

I min forskning har jag intervjuat många professionella som arbetar med sociala initiativ som ska stödja de som har allra svårast att etablera sig i samhället. Det handlar om insatser för att skapa social inkludering för utsatta EU-migranter som befinner sig i Sverige, men som inte har rätt till stöd enligt socialtjänstlagen.

I forskningen har jag identifierat viktiga hinder och möjligheter för social inkludering för denna målgrupp. Inte sällan är det människor som lever i extrem utsatthet och fattigdom i EU:s östra medlemsstater, som sökt sig till rikare EU-länder för att söka försörjning för sig och sina familjer. De verksamheter som jag studerat fyller en viktig samhällsuppgift – att stödja de som har sämst ställt och som på många sätt utesluts från det svenska välfärdssystemet.

Intervjuer med professionella har visat att en av målgruppens främsta viljor handlar om att försörja sig genom arbete i Sverige. Deras boendesituation har också visat sig vara extremt prekär, präglad av osäkerhet och rädslor för bland annat avhysningar. Just boende och arbete lyfts ofta fram som centrala mänskliga rättigheter och som en absolut förutsättning för framgångsrik och hållbar social inkludering.

Här kan vi dock skönja en motsägelse. De professionella jag intervjuat menar att just arbetslivsorienterade insatser och

boendesituation inte är något som deras verksamheter har mandat att ägna sig åt. Här framträder en tydlig paradox – sociala insatser som är menade att underlätta social inkludering för de mest utsatta i samhället, hindras från att fokusera på boende och arbete – alltså grundbultarna i själva inkluderingsarbetet.

Inte sällan upplever de som arbetar gentemot denna målgrupp också en mer övergripande politisk tidsanda som på ett tydligt vis markerar att utsatta och fattiga EU-migranter inte ska vara Sveriges ansvar. Detta blir inte minst synligt i [raden av kommuner som infört tiggeriförbud](#). Mot bakgrund av politiska utspel om avhysningar och regelrätta rivningar av de utsatta EU-medborgarnas tillfälliga boenden handlar det snarare om en illa dold politisk vilja att exkludera målgruppen från Sverige. Ett sådant politiskt klimat gör att de som försöker stödja denna utsatta grupp riskerar att arbeta i stark motvind.

Eftersom vi i Sverige är med i EU, får vi finna oss i att även fattiga människor har möjlighet att nyttja en av EU:s främsta rättigheter – rätten att fritt röra sig mellan EU:s medlemsstater och söka försörjning.

Denna rättighet brukar framhävas i mycket positiva ordalag när det gäller välbeställdas möjlighet att fritt röra sig och studera eller arbeta i de länder de önskar. Fattiga människors rörlighet anses istället utgöra ett socialpolitiskt problem som måste hanteras. Historiskt har detta gjorts på en mängd olika sätt, från brutala och disciplinerande politiska åtgärder till välfärdsstatliga ambitioner om assimilering i det svenska folkhemmet, till dagens fokus på social inkludering i EU.

Mot denna bakgrund vore det önskvärt att policystrategier med inriktning på EU:s sociala område och politiker i Sverige ägnar sig åt lite kritisk självreflektion och funderar över hur arbetet med att stödja och inkludera de som har det sämst

ställt i framtiden kan underlättas snarare än motarbetas från politiskt håll.

Viktor Vesterberg

Lektor Linköpings universitet